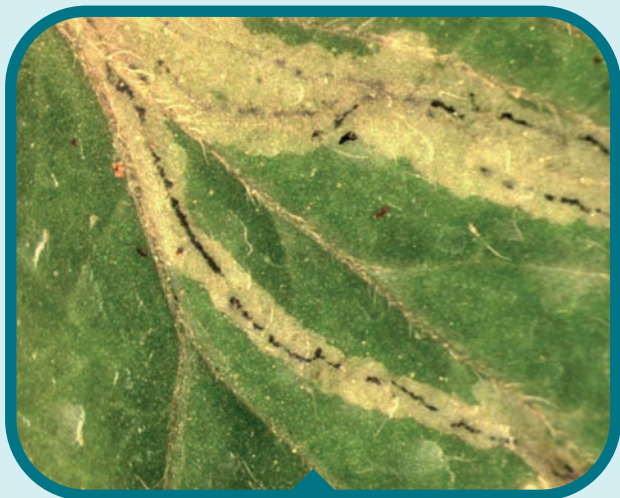

Larwa skośnika pomidorowego

Źródło: <http://www.russellipm-agriculture.com/>

Mina na liściu pomidora wygryziona przez larwę skośnika pomidorowego

Źródło: <http://www.russellipm-agriculture.com/>

Bliższe informacje są dostępne m.in. na stronie internetowej Eppo:
http://www.eppo.org/QUARANTINE/insects/Tuta_absoluta/DS_Tuta_absoluta.pdf

wraz ze zdjęciami owada i uszkodzeń roślin:
<http://photos.eppo.org/index.php/album/219-tuta-absoluta-gnorab>

ZWALCZANIE ZWALCZANIE I DROGI PRZENIKANIA

Zwalczanie

Program integrowanego zwalczania skośnika przewiduje wykorzystanie pułapek feromonowych pozwalających monitorować obecność i liczebność motyli. Dla potrzeb programu określono progi ekonomicznej szkodliwości szkodnika oraz przydatność różnych substancji aktywnych w kombinacji z czynnikami biologicznego zwalczania.

Problemem jest uodpornienie się populacji szkodnika w wielu krajach m.in. w Brazylii na abamektynę, kartap i permetrynę. Prowadzone są próby wykorzystania m.in. kruszynka (*Trichogramma pretiosum*) oraz drapieżców (m.in. *Podisus nigrispinus*). Podstawową metodą jest wprowadzenie do płodozmianu gatunków nieżywielskich, odpowiednia orka i nawożenie, nawadnianie, niszczenie zaatakowanych roślin oraz usuwanie resztek poźniwnych ziemniaka i pomidora. Trwają prace nad selekcją odmian odpornych pomidora i ziemniaka.

Drogi przenikania

Wszystkie stadia rozwojowe skośnika pomidorowego mogą być rozlewiane z sadzonkami oraz handlowymi owocami pomidora.

INWAZJA NOWEGO GATUNKU KWARANTANNOWEGO

SKOŚNIKA POMIDOROWEGO

(*Tuta absoluta* Povolny)
(*Lepidoptera: Gelechiidae*) W EUROPIE

Postać dorosła skośnika pomidorowego

Źródło: <http://www.inta.gov.ar/>

Prof. dr hab. Jerzy J. Lipa, dr Stefan Wolny
**INSTYTUT OCHRONY ROŚLIN
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY**

ul. Władysława Węgorka 20, 60-318 POZNAŃ

luty 2009 r.

Opiniował: Doc. dr hab. Marek Mrówczyński – IOR – PIB Poznań

Przygotowanie: prof. dr hab. J.J.Lipa, dr S.Wolny, IOR – PIB Poznań

Kontakt: tel.: 061 846 9027, 061 864 9078

e-mail: S.Wolny@ior.poznan.pl, J.J.Lipa@ior.poznan.pl

Oprawa graficzna: D. Krawczyk, IOR – PIB Poznań

SKOŚNIK POMIDOROWY

Tuta absoluta Povolny

Lepidoptera: Gelechiidae

Kod EPPO: GNORAB

Lista kwarantanna EPPO A1 nr 321.

Skośnik pomidorowy jest gatunkiem południowoamerykańskim występującym w Argentynie Boliwii, Brazylii, Chile, Kolumbii, Ekwadorze, Paragwaju, Urugwaju i Wenezueli. *T. absoluta* nie występuje powyżej 1000 m n.p.m. w rejonach górskiego pasma Andów, gdyż w niskich temperaturach ginie.

Pierwsze sygnały o masowych uszkodzeniach owoców, liści i łodyg pomidorów uprawianych w tunelach oraz na otwartej przestrzeni zaobserwowali pod koniec 2006 roku hiszpańscy farmerzy z wyspy Ibiza oraz kilku okręgów Walencji i Kastylii. Wydajność produkcyjna tych plantacji dramatycznie spadła, a rozmiar szkód przybrał charakter kłuskowy. Najnowsze dane informują o występowaniu skośnika pomidorowego w Maroku, Algierii oraz na południu Francji.

Rośliny żywicielskie

Skośnik pomidorowy jest oligofagiem żerującym na roślinach z rodziny psiankowatych (*Solanaceae*). Główną rośliną żywicielską jest pomidor (*Solanum esculentum*) oraz ziemniak (*S. tuberosum*), a także *Lycopersicum hirsutum*, *S. lyratum* oraz inne gatunki dzikorosnące: *S. nigrum*, *S. eleagnifolium*, *S. puberulum*, *Datura stramonium*, *D. ferox*, i *Nicotiana glaucum*. Potencjalną rośliną żywicielską jest również bakłażan (*L. esculentum*).

Morfologia

Motyle dorastają do długości ok. 10 mm. Skrzydła pokryte srebrno szarymi łuskami, na przednich skrzydłach widoczne ciemne plamki. Czułki nitkowate.

Śmietankowo-żółtawe jaja kształtu cylindrycznego, wielkości 0,36 x 0,22 mm są składane przeważnie na dolnej stronie liści oraz na łodygach. Larwy barwy śmietankowej z ciemną głową wylęgają się po 4–5 dniach. Z czasem ich ciało zielenieje i różowieje. Pierwsze stadium larwalne ma 0,9 mm długości, natomiast IV stadium – 7,5 mm. Rozwój larwalny trwa 13–15 dni. Poczwarcka jest barwy brązowej.

Biologia

Skośnik pomidorowy charakteryzuje się dużą dynamiką rozwoju: może wytworzyć 10–12 pokoleń w roku (w Argentynie 5).

Po wyczerpaniu się źródeł pokarmu gąsienice zapadają w diapauzę. Zależnie od warunków klimatycznych cykl rozwoju jednego pokolenia (od jaja do jaja) w temperaturze 14.0°C może trwać 76,3 dni, 39,8 dni w temperaturze 19.7°C i 23,8 dni przy 27,1°C, przeciętnie od 29 do 38 dni.

Motyle są aktywne w nocy, a w dzień kryją się między liśćmi. Samica składa średnio po ok. 260 jaj na nadziemnych częściach roślin. W Argentynie młode larwy wylęgają się pod koniec zimy. Występują cztery stadia larwalne. Przepoczwarczenie gąsienic odbywa w glebie lub na liściach albo wewnątrz wyżeranych chodników (min). Jeśli przepoczwarczenie następuje poza glebą gąsienica wytwarza kokon.

Symptomy żerowania

Rośliny pomidora są atakowane od siewki do fazy owocowania. Młode larwy wgrzyzają się do owoców pomidora albo liści lub łodyg i minują je lub drążą charakterystyczne korytarze. Gąsienice żerujące w liściach zjadają tylko komórki miąższu dzięki czemu powstają łatwo dostrzegalne miny o nieregularnych kształtach i ulegające z czasem nekrozie, natomiast nabłonek pozostaje nienaruszony. Tunele wygrzyzone wewnątrz łodyg wywołują zmiany w pokroju roślin oraz ich rozwoju. Charakterystycznymi oznakami obecności szkodnika są odchody gąsienic na pąkach wierzchołkowych, kwiatach i owocach pomidora. W przypadku ziemniaka gąsienice żerują wyłącznie na częściach nadziemnych i co ważne nie rozwijają się na bulwach.

Szkodliwość

W Ameryce Południowej skośnik pomidorowy (*T. absoluta*) jest uznawany za najważniejszego szkodnika pomidora w uprawie polowej i szklarniowej. Wysokość plonu oraz jakość owoców pomidora ulega znacznej degradacji wskutek żerowania gąsienic, a także rozwoju grzybów i bakterii chorobotwórczych które wnikają do liści, łodyg i owoców w miejscach uszkodzonych przez owady. W rejonach z małymi opadami deszczu straty w plonach sięgają 50–100%. Skośnik pomidorowy jest jednym z głównych szkodników liści i łodyg ziemniaka w ciepłych rejonach położonych poniżej 1000 m.n.p.